

NGỮ ÂM TIẾNG MƯỜNG QU CÁC PHƯƠNG NGỮ*

TẠ THU AN

Tiếng Mường và các ngôn ngữ thuộc nhóm Việt Mường có sự gần gũi đặc biệt với tiếng Việt. Sự gần gũi này đặc biệt đến nỗi khiến cho việc nghiên cứu tiếng Mường trước đây gần như phục vụ trực tiếp lịch sử tiếng Việt và lịch sử nhóm các ngôn ngữ Việt - Mường.

Cố tiến sĩ Nguyễn Văn Tài là một trong 3 người đầu tiên của Viện Ngôn ngữ học bảo vệ luận án về vấn đề Ngôn ngữ học ở trong nước (1983). Ông là người đầu tiên đã tiến hành công việc khảo sát và miêu tả một cách khá toàn diện và kỹ lưỡng về ngữ âm tiếng Mường qua các phương ngôn, một công việc được ông thực hiện với biết bao công phu và tâm huyết, nhất là về phương diện sưu tầm, thu thập ngữ liệu mà trước đó chưa có bất kỳ một công trình nào đạt đến độ phong phú, tỉ mỉ như ở tác phẩm này của ông. Ông đã phân chia tiếng Mường thành 3 vùng phương ngôn: phương ngôn Bắc (gồm các thổ ngữ ở Sơn La, Hà Giang, Tuyên Quang, Lào Cai, Yên Bái), phương ngôn Trung (là khối lớn nhất, gồm các thổ ngữ ở xung quanh Hoà Bình) và phương ngôn Nam (gồm các thổ ngữ ở Nghệ An, Hà Tĩnh và Quảng Bình).

Tác giả đã chọn thổ ngữ Mường Bi, một trung tâm kinh tế - văn hoá nổi tiếng ở Hoà Bình làm đối tượng khảo sát. Ông đã tiến hành miêu tả thổ ngữ này về các hệ

thông âm đầu, âm gốc, âm cuối và thanh điệu của nó. Sau khi so sánh hệ thống ngữ âm của các thổ ngữ thuộc cả 3 phương ngôn Bắc, Trung, Nam, ông đã rút ra những kết luận có giá trị: “*Cái đóng vai trò quan trọng tạo nên sự đa dạng về mặt ngữ âm giữa các thổ ngữ là các hệ thống phụ âm. Có thể nói một cách không quá sai lạc rằng, tiếng Mường có bao nhiêu thổ ngữ thì có số lượng gần xấp xỉ như vậy các hệ thống phụ âm*”. Cuối tác phẩm, dựa vào kết quả thu được về hệ thống ngữ âm tiếng Mường, tác giả đề xuất một hệ thống phiên âm tiếng Mường làm cơ sở cho việc xây dựng chữ Mường. Về chi tiết, sách gồm 4 chương và 3 phụ lục:

Chương I: Điềm lại việc nghiên cứu ngữ âm tiếng Mường: Sơ lược về tình hình nghiên cứu ngữ âm tiếng Mường; Các vấn đề đã được thống nhất; Các vấn đề chưa được thống nhất (các ý kiến về cấu trúc âm tiết; Các ý kiến về hệ thống thanh điệu).

Chương II: Ngữ âm tiếng Mường qua một thổ ngữ: Việc phân chia các phương ngôn tiếng Mường; Về việc chọn thổ ngữ để miêu tả (cấu trúc âm tiết; các loại hình âm tiết); Miêu tả các hệ thống âm vị (hệ thống âm đầu; hệ thống âm gốc; hệ thống âm cuối; hệ thống thanh điệu); Sự tác động qua lại trong nội bộ âm tiết.

(xem tiếp trang 14)

* Nguyễn Văn Tài. *Ngữ âm tiếng Mường qua các phương ngôn*., Nhà xuất bản Từ điển bách khoa, H. 2005, 350 trang. Khổ 16 x 24 cm.